ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի համար տարեկան 4 տոլար Թղթ. դրմ.
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տարին. 20 Ֆրանգ
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ վոստի ծախքը։
Բաժնէգիրները կանխիկ կը վճարուին։ Վերամնայ կամ ետաոնեայ բաժնորդագրութիւններ ալ կընդունուին, առանց ոեէ յապետման բաժնէգինին վրայ։
Խմբագիր-Տնօրէնին հետ կարելի է տեսնուիլ խմբագրատունը (rue Vacon, 50) ամեն օր կէսօրէնյետոյ, ժամ 2էն մինչև 4 միայն։

Բ ՏԱՐԻ Թիւ 29

1886 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27

(ՆՈՅ. 15 Հ. Տ.)

ՏԱՓԱՓ

Կը հրատարակուի Դ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆԵՆԻՔ

Փոռնուցմունք կընդունուին հայերէն և Ֆրանսերէն լեզուով։
Փոռնուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխապիրը 2 սանդիմ։
Նամակ կամ ծրար պէտք է դրկել խմբագրութեան հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*, MARSEILLE (France)

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau dela Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ կըսեն Ամերիկայի Հայերը.—Նամակ Թիւրքիայէն (Կ. Պոլիս). — Տիդիսի Հայոյնեաց Բարեգործական ընկ. Ընդհ. ժողովը.—Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր ի Ռումանիա.—Ի ցուցակ ցուիրատուութեան ի նպաստ ողողումներէ վնասուածներին. — Loterie Coloniale. — Արտասահմանի լուրեր.—Փաստագրութիւն։	1
Ամերիկացի Հայերն Ի՞նչ կընեն Արդեօք	2
Նամակ Թիւրքիայէն	3
Թիւրք կառավարութիւնը եւրոպական Տէրութեանց	4
Ամերիկայի Հայերն Ի՞նչ կընեն Արդեօք	5
Ամերիկայի Հայերն Ի՞նչ կընեն Արդեօք	6
Ամերիկայի Հայերն Ի՞նչ կընեն Արդեօք	7
Ամերիկայի Հայերն Ի՞նչ կընեն Արդեօք	8

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՀԱՅԵՐՆ Ի՞ՆՉ ԿԸՆԵՆ ԱՐԴԵՕՔ

—

Ամերիկայէ, այսինքն Միացեալ Նահանգաց մէջ գտնուող Հայոց թիւը ճշդիւ յայտնի չէ. ոմանք հազարի կը բարձրացունեն, իսկ ոմանք 500է աւելի չեն կարծեր. այս վերջինն անհաւանական է բոլորովին. վասնզի Նիւ Եորքի, Ձէրզի Սիթիի, Ուսթըրի և Ֆալիֆորնիոյ Հայոց թիւը միայն 600ը կանցնի։ Ինչ կընեն ուրեմն այս աշխարհի Հայերն։ Պատասխանենք։

Նոր աշխարհի Հայ գաղթականութիւնն իրենց մէջ կամփոփէ ամէն դասու և տեսակի Հայեր։ Մեծագոյն մասը իւր անձնական չահուն վրայ մտածող անձինքներէ կը բաղկանայ։ Ասոնց մէջ են գլխաւորապէս Պօլսեցիներու իմաստուններն որոց խօսքեր ու խոստումներն կընճանին գտնան որոտումներուն, որք յանկարծ կը սկսին և քիչ յետոյ անլսելի կը դառնան։ Բայց ասկայն այս նորասէր և ինքնահաւան պարոններն իրենք գիրենք Հայրենասէր, ազգասէր, գրասէր, բանգէտ և փիլիսոփայ կը կոչեն. բայց ճշմարտութիւնն այս է որ բանի մ'ալ չեն գար վասիրի մեղմ զեփիւռն կարծես իրենց խելքն ալ խլած է։ Երբ ազգասիրութեան վրայ խօսին, իրենք գիրենք ազգասիրաց պարագլուխն կը հռչակեն, երբ յօդուտ Հայ երկրին ընկերութիւն մը կազմելու ելնեն, ատենապետացուն, գրագրացուն, ատենադպրին, գանձապետն ու գործադիր մարմինն պատրաստ կը գտնեն իրենց մէջ. երբ խօսիս գիտութեան վրայ, Պօլսեցին կը ճամարտակէ խոշոր խոշոր չարդելով. իսկ երբ յօդուտ ազգութեան կամ ազգային մի գործի համար մէկ փարա խնդրես, աչքերն ու ականջներն գոյած երեսը կը դարձունէ ու ուրուականի մը պէս կծիկն կը դնէ։ Սակայն պէտք չէ կարծել թէ մինչ չենք ճանչնար Պօլսեցի ճշմարիտ Հայերն, ազգասէր երիտասարդներն ու եռանդուն գործիչներն. որոնցմէ շատ քիչեր կապրին դժբաղդաբար ամերիկեան ասպարէզի տակ։

Հայ Ամերիկայի Հայոց մէջ ուրիշ մասմ'ալ այս կապասէ որ պինքն կոչեն ազգային գործի մը մէջ աշխատելու համար. ոտքա իրենք իրենցմէ չեն խորհիր բան մ'ընել, այլ ուրիշ մը կապասեն, որ ի հարկին իրենց օգնութիւնն ալ հասցունեն։

Խումբ մ'ալ կայ որ կը վերաբերի բողոքական եկեղեցւոյ մոլեռանդ կրօնասէրներուն և դիտէ միայն խորհիլ Աւետարանի վրայ, բարձրանալ երկինք, պատիլ դրախտի կամ արքայութեան մէջ, սաւառնիլ Գողգոթայի գագաթն փրկչի խաչուին դիտելու։

Ուրիշ խումբ մ'ալ գործողներն են ոմանք Սոցա պիտի պարտինք ազգային մէջ երեան եկած ամէն ազգօգուտ ձեռնարկ։ Ես առանցմէ չատերն կը ճանչնամ. բայց ոչ միոյն անունը կրնամ տալ Ասոնք ազգային կրթութիւն առած, տասղջ մտքի և ազատ գաղափարի տէր մարդիկ են ընդհանրապէս կը գործեն առանց ազմուկի, մինչև յայսօր ոչ ոք չէ լսած մի բան առնցմէ քանիներու կազմած մի գաղտնի միութեան վրայ, այլ առիթ քանի քանի անձերէ այլ ընդայլոյ բաներ լսած եմ Բայց փափաքելի է որ այս վերջինք իրենք յայտնեն իրենց գործոց այն մասերն որք ներելի են հրատարակուելու։

Նիւ Եորքի և Ձէրզի Սիթիի մէջ գտնուող միութեանց վրայ գրուած է արգէն Դոցա Հիմնադիրներէն չատերն դոյելի անձինքներ են և կը պատկանին ամերիկեան Հայոց լաւագոյն դասին։ կը լսեմ թէ այն ընկերութեանց վերջինը, որ միայն գաւառացիներէ կը բաղկանայ, մեծկակ հարատութիւն մը դիզած է Նիւ Եորքի միութեան ունեցած գրամի և առապարիկէն աւելի Սոքա աւելորդ ծախք չեն ըներ, իրենց համալ խիստ ընդարձակ եկող հակայ չէնքերու մէջ Նիւա ընելու չեն երթար. այլ կը գումարուին եղեր փոքր յարկերու տակ ու կը կարդադրեն իրենց գործերն։ Իսկ Նիւ Եորքի ընկերութիւնն ալ իւր գոյելի կողմերն ունի։ Եթէ առա անդամք խելացի են ընդհին, կը միանային Նիւ Ձէրսիցւոց հետ որք ուզած են եղեր միանալ և մերժուած են դժբաղդաբար Լաւ կը լինէր եթէ այս ընկերութիւն, ինչպէս որ կը գրէ ինձ բարեկամ մը Նիւ Եորքէն, մեծ խնդիրներ չի յարուցանէր կանոնադրի մը քննութեան համար, որ նիւթ է եղած բազմաթիւ նիստերու ապարդիւն ձգելով զանոնք։ «Նիւ Եորքի Հայկական միութիւնն, կը գրէ բարեկամս, կը ջանայ փառասիրութիւններու լուսադրյն օբէնքներն իւրացնել և ասոր համար կը վատնէ երկար նիստեր, բայց յայտնի է որ միութեան անդամք փառասիրութիւն մը օրէնքներով կառավարուելու յարմարութիւն բնաւ չեն կրնար ունենալ»։

Ֆիլատելֆիոյ հայք լսելով «Արմենիա»ի միջոցաւ Նիւ Եորքի հայոց միանալն, իրենք ալ անտարբեր չի ձգել ուշնեին, և իրենց կողմանէ պատգամաւոր մը յղեցին Նիւ Եորքի ընկերութեան՝ հրահանգ տանելու յանսոյն Ֆիլատելֆիոյ ազգայինք կը փափաքին Նիւ Եորքի միութեան մի ճիւղ լինելը եթէ ինձմէ մեկը խորհուրդ հարցունեք, պիտի ըսէի թէ ամենալաւ կերպն է, ոչ միայն Ֆիլատելֆիոյ հայերն միացնել Նիւ Եորքցոց հետ, այլ և Ձէրզի Սիթիի ընկերութեան հետ ալ համաձայնելով մեկ ընկերութիւն միայն Հոգալ Միացեալ Նահանգաց մէջ։ Երբ անհատներն կը միանան, զօրութիւն կը ծնի. իսկ երբ ընկերութիւններ միանան, զօրութիւնը կը բազմապատկի Միութիւնը զօրութիւն է. պէտք է զայս լաւ ըմբռնենք։

Ամերիկա ՀԱՑՈՒ ՋԱՒԱԿ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԷՆ

Կ. Պոլիս, 8/20 Նոյ. 1886

Թիւրք կառավարութիւնը եւրոպական բարեքաղաքական ճանապարհի մէջ մտերմաբար է։ Վերջին տարիներս պետական եւնամուտքը բոլորովին կորուսած էր իւր հաւատարակշռութիւնը, պաշտօնէից ամսականներ քիչ բացառութեամբ կը վճարուէին 8–10 ամիսէ ետք. երբեմն էր պաշտօնեայն եթէ ոյն յապաղումէ ետք թղթակիները ընդունէր գէթ ամբողջովին. ա՛չ, այդ ալ քիչ կը պատահէր. իրողութիւնն սա էր թէ Սուլթանին և նահանգապետներուն գիմած ազերբարկութ, մեծ ու փոքր պաշտօնեայք, 2—3 տարուան յետաձգեայ ժողովներուն դէմ մի մտալ վճարքը կը թախանձէին, երբոյ անօթի ընտանիք և անհամար պահանջատերք ամիս մ'ալ սպասցունելու, խաբելու համար։ Ու իրօք չատ անօթի և թշուառ դաս մը կը կազմէ թիւրք պաշտօնէութեան մեծամասնութիւնը։ Թողունք եւմտից հսկող գլխաւոր պաշտօնեայք և ադոնց հետ համաձայնող մի քանի մեծ պաշտօնատարք, կուսակալք, մեսարեալ զինուորական, քաղաքային, դատական և կրթական մասնաճիւղ վերաբերող անձինք առհասարակ յոյս չունին թշուառական կեսոյն վճարմանն։ Գլուխներս մէջ վիտացող անթիւ դրագիրներ՝ յուսահատ իրենց յատկացած թոշակին, տարիներ կը սպասեն միայն օր մը հասութարեր պաշտօնի մը մտնելու համար. օրինակ, հարկահաւաքութեան, տասանորդի արոց քննութեան են. են. պաշտօնից մէջ, ուր կարենան անգղի մը պէս ձեռք ընկած որսին օգուտ քաղել, քամել խեղճ ժողովրդի սպեղանման քսակը։ Ամեն թիւրք պատանի որ դպրոցի դուռը թողուն պէս կառավարական դիւանաց մէջ կը սողայ, 5—15 տարի սպասել աչք կառնու, յուսալով թէ անպատճառ մի օր իւղոտ պաշտօն մը կարող է ձեռք բերել ուր կընայ մեկ տարուան մէջ իսկ վարձատրել իւր համբերութիւնը. այս պարագայի մէջ տաժող մը երթէ կայ, այդ ալ ժողովուրդն է։ 78 թուականէն ի վեր կառավարութիւնը մեծ գումարով պարտքեր ունէր պաշտօնէից. նմանապէս ինչ ինչ առնելիքներ և արոց ծառայողներու Այս հաշիւներ կարգադրելու համար անցած տարի (85 թուականին), արժէքաւոր մը հնարեց որով պիտի վճարէր մինչև 82 թուական եղած պարտքերը և ապագային ալ պիտի գանձէր նոյն թուականի պահանջները։ Այս միջոցը առերևոյթ կարգադրման դիւրութիւն մ'էր, սակայն իրօք 100ին 80 զեղչով պարտուց վճարում մ'էր միայն, ըստ որում գանձուն՝ հպատակաց և պաշտօնէից հետ ունեցած նոյն տարեկի պարտ ու պահանջը հինգ առ մեկ համեմատութիւն կը կազմէին. կառավարութիւնը իւր բոլոր պարտքերը այդ թղթերով վճարեց որք ոտոչեցին

հրապարակը, և խոյն 100էն 16ի ի-ջաւ նոյա յարդը բան որում կառա-վարութեան տրոց մեսայորդէն ունե-ցած պահանջը չատ քիչ բան մ'էր Թիւրք եվեմտագէտներուն այս խոսքն ալ յօժարեցան, խոզ մը որհնցած էր, սակայն յանցանքը նոր էր, և հին դանգատներ պարտաւորեցան լռել, բայց չարիք չէր վերցած։

Պալքանեան վերջին խառնաշփո-թումիւնք երբ երեան եկան, Թիւր-քիա թէև ոչ ուղղակի խնդրոյ ա-ռարկայ, սակայն պարտաւորեցաւ ե-րեսան 30,000 ոսիւոյ բացառիկ ա-հադին ծախք ժ'անել մեծադղորդ բանակներ պահելու համար։ Թէև վարկ չկար այլևս, գանձը բացառիկ հատոյթ մը չէր ունեցած, սակայն զինուորական ծախքերը եատ չմեծցին, եւրոպա վայրկեան մը զարմացաւ և Թիւքատէր Թերթերը սկսան հռչակել Թիւրքիոյ եվեմտից զգալի բարե-քրումը որ կարողացաւ առանց ար-տաքին փոխառութեան հոգալ մե-ծածախ բանակի մը պէտքերը։ Ո՞վ կը յուսար Թիւրքիան կենդանաց-թեան այս ապացոյցը։ Ահագին ցըն-ցումներ կրելէ, զրամական անհատ-նում տագնապներ կրելէ եաք միև-նոյն հզօր զինուորական պետութիւնն էր Թիւրքիա, 300,000 զինուորոց պատ-րաստ բանակի մը եաև կանգնած։ Սակայն հինգ ամիս չանցած, Թղթի ահագին դէպերով սկսան տեղալ ա-զերտագիրներ Կայսեր անձնական դի-ւանին, անօթի մեծ և փոքր պաշ-տօնէից բաղմութիւն մը խռնարհա-բար դէմ մի ամսական կը պահան-ջէր երկու տարիներէ ի վեր ծեպած թոշակներէն, իբր ամենահարկաւոր պիտոյքը գոհացնելու համար։ Ա-պէս պատրանք պէտք էր փարատիլ Թիւրք կառավարութիւնը եւ ամ-բողջ իշխանութեան մէջ գործածած քաղաքային, դատական, կրթական ևն. ևն. բիւրատար պաշտօնէից երկու տարուան թոշակները գողնալով կա-րող եղած էր ատքի վրայ պահել յոգնաթիւ բանակ մը. ամբողջ մարմ-նոյ արիւնը դէպի ստքերը քալեց-նելու պէս բան մ'ստած ունէր, ա-ւելի ոչինչ։ Զմոռնանք նաև ասե-լու որ նոյն տարիները եվեմտից նա-խարարութեան մի հրամանագիրը կարգելուր նահանգային հաշուակա-լաց՝ ոևէ գաւառային վճռքը մ'ա-նել, առանց կեդրոնէ եկած յատուկ «հավալէ»ներու։ Բայց այս գրու-թիւնը չէր կրնար երկար տանն ա-նուշադիր մնալ, Սուլթանն իսկ իր վախութեանց և հաճոյից մէջ, կե-րեւի, այս անգամ ղգածուեցաւ իր խոնարհ պաշտօնէից թշուառութեան վրայ, խիստ հրամայ մ'ուղղուեցաւ պալատէն առ Բ. Դուռը, յետնեալ ամսականք վճարելու համար։ Նա-խարարաց խորհուրդը վայրկեան մը մի կողմ թողուց յուսահան և պուլ-կարական հրատապ խնդիրները և պաշտօնէից անմուատ վիճակէն յու-զուիլ ձևացուց։ Երեք անգամ երկար նիստեր անելէ և խորհրդակցութեանց մէջ ընկղմելէ եաք, երբ անկարելի եղաւ հրաչքով հատոյթի աղբիւր մը գտնել, այսպիսի անլոյծ խնդրոյ մը մէջ բոլորովին խեղդուելէ տպատ մը-նալու համար աճապարանօք ինք-զինքը նորէն նետեց դիւանագիտա-կան մրճնոլորտին մէջ ուր աւելի կըր-նար փայլուն երեւիլ, եվեմտից նա-խարարութեան թոզլով որ նոր ձեւով եվրոպացոյց մը պատրաստէ, մինչդեռ կը չարունակուէին նոր նոր ազամա-միերոց յանձնարարութիւներ։ Վերջին տարւոյ մէջ ամենէն աւելի խելագի-նները խորհուրդ տուին Սուլթանի կառավարութեան պաշտօնէից տոտար Թիւրին մէջ յապաւումներ, նուազում-ներ կատարելու և անպէտ պաշտօ-նեութիւններ բառնալու համար։ Ա-յս խորհրդի վրայ որոշ գաղափար ժ'ու-նենալու համար պէտք է գիտնալ Թէ վանայ նահանգը, պետութեան մի-ջակնահանգ երբէն մին որ ունի 140,000 բնակիչ և երեք միլիոն ղրուշ (625.000 ֆրանգ) եկամուտ, 60ի չափ ծեպ-յուն պաշտօնեայ ունի միայն նա-հանգի համարակալութեան դիւանի մէջ և 110 պաշտօնեայ ալ դատա-րանաց մէջ. այս համեմատութիւն կայ նաև ծեպած բոլոր դիւանաց և պաշտօնէութեանց մէջ, որոց ամենի համար կը վճարուի տարեկան մօտ 4 միլիոն ղրուշ, և բացի առեալ 4 մի-լիոն ղրուշի չափ ալ զինուորական ծախքը։ Եթէ կան չատ ժ'ամբողջ պաշտօնէութիւնք, աւելիշատ և ան-տեղի են պաշտօնէից Թիւրերը, որոնք ամեն դիւաններու մէջ կը վխատն և մէկ անձի գործը 4—5 անձի վրայ կը բաժանեն։ Հաշիւ եղած է որ գրա-գիր մը չարաթական 18 ժամ կաշ-խատի միայն դիւանին մէջ, և դա-տարանաց անդամք 12 ժամ առա-ւաւելն։ Ինչ և է, վերոյիշեալ խորհուրդ իբրև գեղ և բարւոքում լրջօրէն նը-կատի առնուեցաւ վերջին նախարա-րութեանց օրով, և կայսերական հրա-մանաւ ջնջուեցաւ տասանորդի տրոց հատաքման պաշտօնէութիւնը՝ աճուր-դի հանելով նոյն տրոց գանձումը, ջնջուեցան նաև կեդր. կառավարիչ-ներու և դատ. քննչաց պաշտօնները, կէս առ կէս զեղչուեցաւ եվմտային քննչաց Թիւր։ Միայն դատական քը-ննչաց տասը տարին 20,000 օսմ-ոսկի ծախք կար։ Թուղթի վրայ հա-շիւ անելով բաւական կլոր գումար-ներու խնայողութիւնք էին սրքա-բայց իսկոյն հասկցուեցաւ որ չէր կրնար չարունակելի լինել եվմտային այս տեսակ գործադրութիւնը։ Ամիսը-չանցած կէս–պաշտօնական «Թարիգ» լրագիրը կը դրէր թէ Վեհ. Սուլթա-նը իր անապատ ողորմածութեամբ չկարենալով անտես առնել վերցուած պաշտօնէութեանց անգործ մնացած պաշտօնէից թշուառ վիճակը, հրա-մայած է երկու նոր պաշտօնէու-թիւնք կազմել որոց մէջ պիտի գոր-ծածուին գործ չունեցող պաշտօ-նեայք և միանգամայն կէս ամսական մը պիտի տրուի դոյա մինչև որ ա-մենքն ալ ուրէ պաշտօն մ'ունենան։ Այսպէս մարդահամարի վերատես-գութեան ուրիշ ժողով մ'ալ հաս-տատուեցաւ։ Հարցաքննիչ դատաւո-րաց թոշակն ուելցաւ, պաշտօնէու-թեանց ուրիշ երկու նոր մասնաճիւ-ղեր ալ ուելցան, և այդ կերպիւմկ կոլմէ վերչուած գումարը միւս կող-մէ բացուած ծակը գոյելու պիտի յատկանար և այս ալ Թիւրքերու հնարած եվմտական տեսակ մը խնա-յողութիւն էր որ հետևանք չունե-ցաւ։ Այժմ ալ կը խօսուի քանի մը փոքր վիլայեթներու միացման վրայ, որպէսզի ծախուց խնայողութիւն լի-նի։ Ատոնցմէ վան, Էլ-քեսրի, Բիթլիզ գաւառները որք վեց տարի առաջ մի նահանգ կը կազմէին և ի վերջոյ ե-րեք բաժնուեցանոյն առնէի Թիւրք քաղաքականութեան մի մասնաւոր նպատակ որ կուզեր երկու վերջին գաւառները բաժնել առաջինէն և իրը ուրոյն քրդարնակ նահանգներ ներ-կայել «բաբեհնորոզմանց խրատուլա-կին» առջև, այս բաժանումը մի ան-գամ ատպարէզ բացած էր նոր նոր պաշտօններու և պաշտօնեաներու որք կը չարունակէին այդտեղ գտնել ի-րենց հացը։ Արդ մեծադոյն գժուա-րութիւն կը կայանայ յայսմ Թէ այդ սխալը ղղիչն և գաւառներ միացնելէն եաք ի՞նչպէս լուծելու է անպործ Թոզուելի պաշտօնէից ա-րանը։

Բայց Թէ ի՞նչ գժուարութիւններ կան ուելցուդ պաշտօնէից ճամբայ տալուն մէջ։ Թիւրքիայի մէջ պաշ-տօնէութիւնք հատատուած են ոչ Թէ երկրին պիտոյից համաձայն և հա-մապատասխան, այլ մեծ մասամբ Թիւրք ժողովրդին տպրուստի ճամ-բայ մը գտնելու համար։ Ամեն ե-րոպացի որ Պոլիս այցելած է, դի-տեր է անշուշտ Թէ ½ միլիոնի չափ իսկամ պարտնակող այս մայրաքա-ղաքին մէջ՝ չափարեղէնի և Թամբա-գործութեան արուեստէն զատ ուրիշ արհեստ չունին Թիւրքերը, և այդ ալ չատ համեստ դրամագլխով և ա-րուեստով։ Շատ անգամ Թիւ մը կը կազմեն վաստատանք, խոնութպանք, և աւելի անձնատ են վաճառականք։ Իսկ Թիւրքերի ձեռքը դիւրաշարժ մեծամասնութիւնը կ'ապրի կամ պաշ-տօնի մէջ ունեցած ամսականաւ, կամ հանդստեան Թոշակաւ և կամ պա-տղատ անուններուն տակ կատարած նպատակներով։ Վան քաղաքի մէջ կան քսիկ 10,000է աւելի Թիւրքեր։ ատոնցմէ 100ը ունին մրգեղէնի փոքր խանութներ, միւսները մասը երկրագործ են. իսկ ձեռքի մեծադոյն մասը կատա-վարութեան պաշտօններով կապրին։ Ամբողջ կայսրութեան մէջ պաշտօնեայք Թիւրք են դրեթէ. երկրորդական կամ երրորդական պաշտօնէութեանց մէջ իբր օգնական, տեղակալ, կամ անգամ կ'ընդունուին քրիստոնեայք որք բնաւ տատա Թոշակներու չեն արժանանար։ Թիւրք հայրենասէրները տեսնելով իրենց ազգի նիւթական և անտեսական անկեալ վիճակը, վա-խճանակ մտքնում տալու նորա մի մասի աշ-խատասէր յատկութեանց և վսխանակ մուրակելու մեծ մասին ծոյլ բնաւորու-թիւնը, կարճ միջոց տեսեր են ան-գործ և անօթի ազգակցաց համար ապրուստի միջոց գտնել պաշտօններ հնարելով։ Թիւրքիոյ ներկայիս ամե-նէն երեւելի պետական անձը Սայիտ փաշա իսկ քննագատեր է տատանոր-դի տրոց հատաքիչ պաշտօնէութեան ջնջումը որ, իբր կարծիքով, թէև կա-ռավարութեան այդ ճիւղէն ունեցած հատոյթը կիսով չափ աւելցուցեր է, սակայն միւս կոլմէ անթիւ Թիւրքե-րու ապրուստի միջոցը բարձեր է, մինչդեռ հատոյթը աւելի ցոյց տա-լով կառավարութեան պահանջա-տեղոյ ուշադրութիւնն է արթնցու-ցեր։

Այսպէս Թիւրքիոյ եվմտական նա-խարարի համար չատ գժուարին է և Թերևս անկարելի՝ Թիւրք ժողովրդի չահերը (որ կը կայանայ ամսական առնելու մէջ), հաչտեցունել պետա-կան ծախուց խնայողութեան ար-տադրած չահուց հետ, և ամեն օք կրնայ տեսնել Թէ ոչ մէկ երկրի գան-ձուց պաշտօնեայն այսչափ գժուար կացութեան մէջ կը գտնուի։

ՆՈՐԱՑԻ

ՏՓԽԻՍԻ ՀԱՑԱՀՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Կիւրակէ, Հոկտեմբերի 16/28–ին, Ս. Նշան եկեղեցւոյ ուսումնարանի գահլիճում, ս. պատարագիչ յետոյ կայացաւ Հայաստեայ Բարեգործական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը։ Այս անգամ անդամներն մեծ բազ-մութիւն էր հաւաքուել։

Ընդհանուր ժողովին նախագահում էր իշխանուհի կոյս Հռիփսիմէ Ա. բա-մուրեանը։

Ընկերութեան քարտուղար պ. Ս. Քիշմիշեանը կարդաց Հայաստեայց ըն-կերութեան վարչութենից կազմուած վեց ամսուայ նախահաշիւը, այն է Սեպտեմբերից մինչև մարտ ամիսը, որ բովանդակում է իր մէջ հետե-ւեալ մուտքերը։ Ընկերութեան մշտական անդամներից 300 ր., տա-րեկան անդամներից 900, նուագա-հանդէսներից 1800 ր., միանուագ 100 ր., և տոկոսներ 400 ր., ամբողջ գու-մարն է 3,500 րուբլի։ Կանոնագրու-թեան հիման վերայ ընկերութիւնը իր միջոցների համեմատ պարտաւոր է օգնել այլ և այլ հայ օրիորդաց ուսումնարաններին, որոնց համար Ըն-կերութիւնը յատկացրել է 300 ր. գումար։

Նախահաշիւը կարդալուց յետոյ, Տ. Թամամեանը, մի քանի պարզաբա-նութիւններ խնդրելուց յետոյ, կա-մեցաւ իմանալ, Թէ որքան է ծախ-ուել ուսումնարանի շէնքի վերայ։ Բայց պ. քարտուղարը պատասխա-նեց, որ վարչութիւնը դեռ ևս բոլոր հաշիւները կարդի բերած չէ և որ Մարտ ամսին մի ընդհանուր հաշիւ կը ներկայացուի ընդհանուր ժողովին։

Վարչութեան կողմից Տ. Կատարիճի եանգուլեանը հետևեալ առաջարկու-թիւնն արաւ՝ մեր ընկերութիւնը, յարգելի պիկնայք, բարեգործական

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՅՈՒՇԱՐԱՆ ՀՈՐՄՕՐՆ ՍԱՀԱԿԱԳԻՐ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ք. ՊՈԼՍԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻ ԱՌԹԻՒ

ԵՒՏ. ՊՐՈՒՍԱՑԻ Ս. ՄԱՐԿՈՍ 10 ՖՐ.

ՄԱՀՄԱՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ Ե ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսիոյ 10 ֆր.

Գումար 170 ֆր.

LOTERIE COLONIALE

«Լօթըրի Քօլօնիալ» միջազգային առեւտրական ընկերութիւն (Սրտցը) Ընդ. բաժնետիրական կապիտալ՝ 5000 բաժնեթուղթ օր նոյ. 25ին։ 5000 բաժնեթուղթ ի 1,463,031 ֆրանկ. 1000 ֆրանկը չափով ի 352,348 ֆրանկ։ Տոմսակ 415 ֆրանկ։ 500ական ֆրանկ 92,838 և 1,102,426 ֆրանկ։ Ընդամէնը 489,396 ֆրանկ։ Տոմսակ մը 100ական ֆրանկ։

(1) «Ալժիր»ի 27ին։ Ֆրանկը 50 գ. Կ. ալ մեզի ծախեցին 20, ինչպէս որ դժուարանալի էր ենթադրել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի Գ. ՓԱՐԻԶ

Ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 30 Դեկտեմբեր, ժամը 2ին։

Ընդհանուր ժողովին պիտի քննուին հետեւեալ նիւթերը։

1. Տարեկան հաշիւներու քննութիւն եւ հաստատութիւն։
2. Վարչական խորհուրդի ընտրութիւն։
3. Տեսչական յանձնաժողովի ընտրութիւն։
4. Ընկերութեան կանոնադրութեան փոփոխութիւն։
5. Ընկերութեան լուծարման հարցը։

Ընդհանուր ժողովին կրնան մասնակցիլ միայն այն բաժնետէրերը, որոնք իրենց բաժնեթուղթերը ներկայացուցած կ՚ըլլան ընկերութեան գրասենեակը, գոնէ 5 օր առաջ։

Ընդհանուր ժողովին կրնայ ներկայացուցած ըլլալ նաեւ ամէն մէկ բաժնետէր, որ իր բաժնեթուղթերը ներկայացուցած ըլլայ ուրիշ բանկի մը կամ բանկիրի մը։

Վարչական խորհուրդ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ Ի ՀԱՅՈՑ

(Ցցmbmցմն)

Ասոնցմէ զատ մեր ազգային հաստատութիւնները ունին իրենց ներկայացուցիչները Եւրոպայի մէջ, որոնք կը հսկեն անոնց շահերուն։ Ասոնք են Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։

Ի. Վարդ. Ս. Գալուստեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ Ի ՀԱՅՈՑ

(Ցցmbmցմն)

Ասոնցմէ զատ մեր ազգային հաստատութիւնները ունին իրենց ներկայացուցիչները Եւրոպայի մէջ, որոնք կը հսկեն անոնց շահերուն։ Ասոնք են Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։

Ս. Ոսկան Եպիփեան ևս յայտնել՝ որ Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։

Ս. Ոսկան Եպիփեան ևս յայտնել՝ որ Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։

Ս. Ոսկան Եպիփեան ևս յայտնել՝ որ Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Ընդհանուր Ժողովի անդամները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։ Ասոնք են Ազգային Սահմանադրութեան ներկայացուցիչները, որոնք ամէն տարի կը գումարուին Պոլիս։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԳԱՄԱՌ–ՐԱԹԻՊԱՑԻ
ԳԱՆԱՁԱՏԵԼՈՒԹԻՆԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
«Թիֆլիզի հայ. գրբ. հրատրկր. ընկերութ.»

==

Մեծանուն բանաստեղծ Գամառ–Քաթիպայի (Ռ. Պատկանեանց) ամառնատուները պարունակող մի գիրք է 176 երեսներէ բաղկացած։ Սկիզբը գրուած է հեղինակին պատկերը։ Գամառ–Քաթիպայի բանաստեղծութիւնները մի քանին արդէն ծանօթացուցած լինելով մեր ընթերցողներին, ա. ւելորդ կը համարինք գրել այդ մասին։

Կը ծախուի «Արմենիա» լրագրի խմբագրատունը ի գին 1 ֆրանգ և 75 սանթիմի։ Մարսէյլէ գուրս ամեն տեղի համար 2 ֆրանգ փոստի ծախքովը հանդերձ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻՆ ԻՀԻՄԸ գին 50 սանթիմ.
Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ » 20 »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ » 40 »

Այդ ծախուի Պարսկաց, «Արմենիա» լրագրի խմբագրատունը։

Գտար քաղաքացիներից կը դրկուի փոստով, երէ վերոյգրեալ գիներով Ֆրանսական, բրբական կամ ռուսական փոստի թղթադրոշմ դրկեն «Արմենիա»ի խմբագրութեան։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ

Ը Ո Խ Ք Ր

ՀԱՑԻ ՄՈՒԱՅՈՒԱԾ ԴԱՏԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂՆԵՐԻՆ

Հայաստանի վիճակին նկատմամբ պատուէր մաղթանքներ և մտածումներ պարունակող մի տետրակ է։

Հայաստանի բնակիչներէն Գ. Խապայէլի գրած այդ հայրենասիրական Սաղմոս կը ծախուի «Արմենիա» լրագրի խմբագրատունը։ Գին 40 սանթիմ, փոստի ծախքովը հանդերձ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ ԱԶԳԻ
ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ
ԳԻՈՐԳԱՑ ԱՒԱԶԱՆՑ
Երրորդ տպագրութիւն

Ամեն Հայի համար անհրաժեշտ պարտք է իմանալ իւր ազգի պատմութիւնը, գիտնալ թէ ի՛նչպէս սկսաւ է իւր ազգ, ո՛րտեղ ունեցեր է իւր հայրենիքը, ի՛նչպէս եկեր հասեր է մեր օրերը, ո՛րոնք են եղած իւր երջանկութեան և իւր թշուառութեան պատճառները և այլն։

Գէորգ Աբովեանց որ Տփղիսի Ներսիսեան վարժարանին մէջ Հայոց պատմութեան ուսուցիչ էր և որ յանկարծ մի օր երբ աշակերտներ իրեն կը պատրաստին վարժարանին մէջ իւր ոգևորիչ դասերը լսել, լմնցուե-

ցաւ թէ անյայտացեր է, իւր ուսանդած դասերի համառօտութիւնը դըրի վրայ ամփոփած և թողած էր։ Այս տետրը դէպք պատահած է 20 տարու չափ առաջ։ Իւր եղբայրը ի զուր ընդհրկար նորա հետք զանազան քաղաքների մէջ փնտռելէ յետոյ, թէ՛ իւր անյայտացեալ եղբօր յիշատակը յաւէրժացնելու և թէ՛ Հայոց պատմութիւնը ուսանիլ փափաքողներին մի դիւրութիւն ընծայած լինելու համար հրատարակած է նորա գրած այն «Համառօտութիւն Հայոց Աղգի պատմութեան»ը, որ մինչև այժմ երրորդ տպագրութեան արժանացած է։ Սկիզբը դրուած են Հայաստանի հին աշխարհագրութեան վերաբերեալ տեղեկութիւններ և պատմութիւնն ալ այնպիսի ոճով գրուած է որ թագաւորների կռիւները միայն հներկայացունէր, այլև կը պատկերացունէ ժողովրդի վիճակը։ Մանաւորապէս Կիլիկիոյ մէջ մեր թագաւորութիւն ունեցած ժամանակ Լատինների դաշնակցութեան վրայ յոյս դնելով մեր կրած պղէտները և յուսահատութեան արդիւնքը ուշադրութեան արժանի ոճով ցոյց տրուած են։

Փափաքելի է որ ամեն Հայ իր տան մէջ ունենար դէթ մէկ օրինակ իւր ազգային պատմութեան դիրքէն. կարդալու և կարդացունէր իւր տան մէջ գտնուողներին։

Գ. Աբովեանցի «Հայոց պատմութեան» սոյն դասագիրքը կարելի է ստանալ «Արմենիա»ի խմբագրատունէն, գրկելով միայն 2 ֆրանգ մէկ օրինակի համար։ Խմբագրատունը ինք կը վճարէ փոստի ծախքը։ Մէկ անգամէն 10էն աւելի օրինակ գնողին գէպ կը լինի։ Վճարքը չգրկուած գիրք չգրկուիր։

LA TRIBUNE DES PEUPLES

Ինչպէս կը տեսնուի լրագրիս Դ երեսը դրուած ծանուցումէն, Tribune des Peuples *ընկերվարական ամսաթերթի յուլիս—օգոստոսի թիւը հայերի նկատմամբ համակրական յօդուածներ կը պարունակէ։ «Արմենիա»ի խմբագրութիւնը բաւական քանակութեամբ ստացած է այդ թիւէ, գրկելու համար իւր բաժնորդներէ ցանկացողներին։ Մէկ օրինակը կը տրուի 25 սանթիմի Մարսէյլի մէջ. ուրիշ ամեն տեղերի համար 30 սանթիմ, փոստի ծախքովը հանդերձ։*

ԲԱՖՖԻՒ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԿԱՅԾԵՐ

ՀԱՏՈՐ Ա

Ազգային վիպագիրը Պրն. Բաֆֆիի գործերին մէջ առաջին տեղը կը դրաւեն ԿԱՅԾԵՐԸ։ Այս գիրքը կը ծանօթացունէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գլխաւոր տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տե-

ղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զանազան ցեղերի և հայերի դրութեան, վաքրի և բարքի մասին։ Նա ցոյց կը տայ այն ծրագիրը որին պէտք է հետեւին Հայաստանի մէջ գործել ուզողները։ Մի խօսքով թէ՛ իրը ազգային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛ իրը հայրենասիրական գործ նէութեան վարդապետարան և ծրագիր, արժան է որ գտնուի այս գիրքը ամեն հայրենասէր Հայի տունն։

***

ՋԱԼԱԼԷԴԻՆ

1877ի ռուս–թիւրքական պատերազմի ժամանակ Շէյխ Ջալալէդդինի արշաւանքին պատճառով Տաճկաստանի հայերի կրած ոչխարների մէկ ոտքերէն է։ Գիրքին սկիզբը կայ հեղինակին, Պ. Րաֆֆիի պատկերը։

***

Վերոյիշեալ երկու գիրքեր կը ծախուին «Արմենիա» լրագրի խմբագրատունը. ԿԱՑԾԵՐԸ Հատոր Ա. 6 ֆր. և 50 սանթիմ. «Ջալալէդդին»ը, 2 ֆրանգ և 30 սանթիմ. Մարսէյլէ դուրս ամեն տեղի համար փոստի ծախքովը հանդերձ՝ ԿԱՑԾԵՐ Հատոր Ա. 7 ֆրանգ. «Ջալալէդդին» 2 ֆր. և 30 սանթիմ.

Վ Ա Ն Գ Ո Ց Ժ

1876 Թուի դեկտեմբերին Թիւրք զօրքերը կրակ ձգեցին և վառեցին Վանի շուկայի գիշեր ժամանակ։ Նախապէս պատրաստուած մի դաւադրութիւն էր այդ, քաղաքին հայերը յետին ստահճան խեղճութեան մատնելու նպատակով։ Հրդեհին ժամանակ ղօրքերն և այն թիւրք երեւելիների սպառազիներն որոնք խարհըդակից եղած էին այս գործի, անմիջապէս խուժեցին, կոտորեցին հայերի խանութները և մինչև որ սաքա Ա յգեստանէն (ուր կը բնակի հայերի մեծամասնութիւնը) դիշերուան խաւարն և քաղաք վազեցին, դրեթէ ամեն ինչ լմնցած էր։ Տակաւին ցայսօր բաղմաթիւ է այդ հրդեհի զոհ եղող հարուստ հայերի թիւը որոնք անկանգնելի կերպով կոտծանուած կը մնան։

Ա յդ ժամանակ Խրիմեան Սրբազան Հայրիկը «Վանդոյժ» անուն մի տետրակ հրատարակեց որում մխիթարական խօսքեր և հայրական խրատներ կուղղէր Վանցի հայերին և կը բացատրէր թիւրքերին ալ թէ սխալ է իրենց բռնած քաղաքականութիւն և թէ հայերին ջնասելով բուն իսկ իրենց չահերի ջնասած կը լինին։ Թիւրք կառավարութիւնն արգիլեց «Վանդոյժ»ի վաճառումը։ Բայց նորա բ տպագրութիւնն եղաւ Տփղիսի մէջ ուր մամուլն ազատ էր այն ժամանակ։ Շատերէ փափաք յայտնուած լինելով մեզ այժմ ունենալ այդ տետրակ, կը փութանք ծանուցանել որ կարող են ստանալ «Արմենիա»ի խմբագրատունէն, գրկելով միայն 70 սանթիմ։ Խմբագրութիւնը կը վճարէ փոստի ծախքը գրկելու համար։

BIBLIOGRAPHIE
LA
TRIBUNE DES PEUPLES

REVUE INTERNATIONALE DU MOUVEMENT SOCIAL

Dans les cinq parties du monde

Rédaction et administration *Librairie des deux mondes* Paris, 17, rue de Loos.

Abonnement France : Un An 5 francs Union postale 6 francs.

Sommaire du N° 7 — Octobre-Novembre

A nos amis, LA RÉDACTION. — L'esprit d'Initiative, CASSIUS. — Les Pendards au Canada, C. DUMONT. — Une nouvelle Pologne (l'Arménie), F. B. Lettres des États-Unis, FRÉDÉRIC TUFFERD. — LES Anglais el la traite des esclaves. — MOUVEMENT SOCIAL INTERNATIONAL. — EUROPE. — Grèce, Roumanie, Suisse. — ASIE. — Indoustan. — AFRIQUE. — Madagascar. — AMÉRIQUE DU NORD. — Antilles, Californie. — AMÉRIQUE DU SUD. — Vénézuéla, République Argentine.

REVUE BIBLIOGRAPHIQUE INTERNATIONALE

Livres, Journaux, Revues,

Un numéro de cette revue est envoyé TITRE D'ESSAI *gratis et franco* à tous ceux de nos lecteurs qui en feront la demande à la LIBRAIRIE DES DEUX-MONDES Paris 17, rue de Loos, avec le BULLETIN donnant l'ANALYSE, des publications en vente à cette librairie.

On s'abonne sans frais dans tous les bureaux de poste.

A. H. CREET & Cie

COWNPORE N. W. P. INDES ANGLAISES

Négociants-Importateurs, Exportateurs, Commissionaires, Commissaires priseurs, Contractants (Fournisseurs) et fabricants de cuirs de toute qualité.

Ayant eu une très longue expérience dans les diverses branches sus–nommées, nous sommes prêts à recevoir des marchandises à la commission pour la vente tractative ou aux enchères publiques, dans des conditions qui seront trouvées réciproquement avantageuses et satisfaisantes.

En échange des marchandises Européennes nous pouvons fournir des marchandises fabriquées aux Indes, n'importe quelle quantité, des premiers choix comme suit :

Des jouets d'enfants de Lucknow, articles de laiton et des draps d'or de Benarès, dinanderies de Moradalad, bijouteries d'or et d'argent de Delhi, châles, étoffes de Cachemire, etc.

Ayant des locaux spacieux pour l'étalage des marchandises en commission et pour la vente aux enchères, nous pouvons en toute confiance recommander notre maison à quiconque voudra entrer en relations d'affaires avec nous, et nous serons bien aises de recevoir des communications et des échantillons dans ce but.

Références

BANK OF BENGAL ;

ROHILCNUD ET KUMAON BANK ;

AGRA BANK LIMITED.

Si c'est nécessaire, nous serons heureux de fournir d'autres références.

Toute communication doit être adressée à nous directement en anglais très détaillée, avec conditions et conventions y relatives.

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER rue Vacon 50.